
ZA JAROSLAVOU JANÁČKOVOU

JANA VRAJOVÁ

Na konci srpna roku 2024 akademickou obec zasáhla zpráva o úmrtí profesorky Jaroslavy Janáčkové, která zemřela v nedožitých 94 letech. Nebylo mi za jejího života dopřáno setkat se s ní jinak než skrze její texty, přesto si dovolím připomenout ji jako jednu z nejvýznamnějších badatelek v oblasti dějin české literatury 19. století u nás.

Prožila profesně naplněný život – zanechala za sebou řadu knih a odborných studií věnovaných oblasti, kterou zkoumala, ale také mnoho jejím badatelským přístupem inspirovaných žáků, z nichž někteří ji následovali též do akademické sféry. O respektu a úctě, které se mezi literárními historiky i ve vysokém věku těšila, svědčí mimo jiné soubory prací jejích mladších kolegů a kolegyně, které jí byly věnovány u příležitosti významných životních jubileí (dva rukopisné sborníky *Po zarostlém chodníčku* z roku 1990 a *U jednoho stolu* z roku 2000, uspořádaly Alice Jedličková a Irena Kraitlová; nejnověji jí k 90. narozeninám v roce 2020 připravili její kolegové pod edičním dohledem Dagmar Mocné a Dalibora Turečka knihu *Tradici stvořená*).

Za svůj život uspořádala, úvodními texty opatřila a v některých případech i edičně připravila k vydání velký počet děl české literatury 19. století (např. práce Terézy Novákové, Boženy Němcové, Karla Klostermanna, Julia Zeyera, Jindřicha Šimona Baara, Viléma Mrštíka, Karla Václava Raise ad.). Podílela se však rovněž na přípravě antologií a studijních materiálů, které jsou pro svou srozumitelnost a sdělnost studenty do dnešní doby oblíbenými a vyhledávanými (z nejvýznamnějších zmiňme její autorskou spoluúcast na rozsáh-

lé literárněhistorické příručce *Česká literatura od počátků k dnešku* a antologii *Kniha textů*, která vyšla jako čítanka ke zmíněné příručce). Soubor studií z české literatury 19. století *Stoletou alejí* z roku 1985 je sice autorčiným badatelským počinem náležitějším do oblasti odborné literatury, můžeme jej však rovněž vnímat i jako svého druhu popularizační text. Pro nejednoho kultivovaného čtenáře byl totiž otevřením cesty k porozumění historicky již vzdáleným literárním projevům. Čtenářům a posluchačům profesorka Janáčková věnovala mimořádnou pozornost. Proto realizovala stovky přednášek pro veřejnost a spolupracovala s rozhlasovými i divadelními tvůrci.

Ve své vědecké činnosti Jaroslava Janáčková metodologicky vědomě navazovala na strukturalistické podněty svého učitele Felixe Vodičky. Významné jsou její monografie věnované Aloisi Jiráskovi, Jakubu Arbesovi, Boženě Němcové a v jedné z posledních se autorka zabývá publikovanými pracemi Gabriely Preissové.

V rozhovoru s Danielou Iwashitou pro 3. číslo *Souvislostí* v roce 2014 řekla: „Dodneška nečtu jen přemýšlivě, ale prožívám text až za slova, četba mě naplňuje úžasem. Mým cílem vždy bylo a zůstává přenést mnou prožité obdarování textem na čtenáře či na posluchače. Nechat rozeznít řeč a tvar – a prodírat se v tichém dialogu k smyslu umělecké fikce.“ Kéž by „úžas z četby“ bylo něco, co zůstává společné všem badatelům v oblasti literatury i v dnešní době. Vážená paní profesorko, díky za to, že je z Vašich knih patrné, že pro Vás literární historie byla poctivou prací doprovázenou radostí, nikoli povinností spojenou s prostým generováním odborných textů a jejich výkaznictvím. I díky Vaší práci jsou literární díla autorů 19. století srozumitelná také dnes.